Innovation ID	**DTP0010000002508**	**Sr No : 1**

Innovation Title દૂધી(Lagenaria leucantha)માં વધુ ઉત્પાદન

Category પાક ઉત્પાદન

Notebook Number Lok(૧)૩ may-june-૧૯૯૬ pg.no.-૭

Brief દૂધી(Lagenaria leucantha)માં વધુ ઉત્પાદન મેળવવા માટે છાશ, દિવેલ(Ricinus communis)નો ઉપયોગ કરવો.

Detail દૂધી(Lagenaria leucantha)ના પાકમાં ક્યારેક જમીન, વાતાવરણ કે સતત વરસાદ જેવા પરિબળોને લીધે છોડમાં નવી ફૂટ તથા ઉત્પાદન બંધ થઈ જાય છે. આવા સંજોગોમાં ખેડૂતો કેટલીક તરકીબ શોધતા હોય છે. સાબરકાંઠા જિલ્લાના હાથરોલ ગામના દિનેશભાઈ જીવાભાઈ પટેલે છાશ અને દિવેલ(Ricinus communis)નો ઉપયોગ કરી વધુ ઉત્પાદન લીધું છે. ખેડૂતના જણાવ્યા મુજબ, બે દિવસની વાસી ૧૦ લિટર છાશ અને પાંચ લિટર દિવેલને બરાબર હલાવીને મિશ્રણ તૈયાર કરવામાં આવે છે. આ મિશ્રણને ખામણા દીઠ ૧૦૦ ગ્રામ પ્રમાણે દૂધીના થડ પાસે ગોળાકારે રેડવામાં આવે છે.
૧૯૯૪માં તેમણે આ પ્રયોગ કર્યો. તેમના અનુભવ મુજબ આ માવજત કરવાથી છોડમાં નવી ફૂટ શરૂ થઈ. છોડ ઘેરા લીલા રંગના અને દૂધીના ફળની કુમાશ સારી જણાઈ. વીઘે ૨૨૫ મણ ઉત્પાદન મળ્યું. શ્રી દિનેશભાઈ કહે છે કે છોડના આયુષ્કાળ દરમ્યાન આ પ્રયોગ માત્ર એક જ વખત કરવામાં આવે છે.

(ડૉ. સુરેન્દ્ર દવે, ડૉ. કલ્યાણ સુંદરમ્ અને પ્રો. ટી એન બારેવડીયાના જણાવ્યાનુસાર, ખાટી છાશ અને દિવેલ બંનેમાં પાક માટેનાં પોષણવર્ધક આવેલાં છે. જેથી, તેને મૂળમાં રેડવાથી ઉત્પાદનમાં ફાયદો થઈ શકે.)

(નોંધઃ- આ પદ્ધતિનું પી.આઈ.સી મહેશ પરમારે કરેલ છે.) (આ પદ્ધતિ સાચી છે પરંતુ પાણી ન હોવાથી દૂધી વાવા નથી)

Method of Use

Caution

Benefit

Condition

Material Used છાશ, દિવેલ(Ricinus communis)

IPR Status

Keywords છાશ, દિવેલ, Ricinus communis, દૂધી, Lagenaria leucantha, વધુઉત્પાદન, સાબરકાંઠા

Member ID	DTP૦૦૧૦૦૦૦૦૦૦૦૫૮	Member Type	Scout		
First Name	રમેશભાઈ	Middle Name	સી	Last Name	પટેલ
Profession		Designation			
Address 1					
Village	તલોદ, મુખીશેરી			Taluka	તલોદ
District	Sabarkantha	State	Gujarat	Country	India
Biography					

Member ID	DTP૦૦૧૦૦૦૦૦૦૦૮૫૬	Member Type	Verifier		
First Name	મહેશ	Middle Name	કે.	Last Name	પરમાર
Profession		Designation			
Address 1					
Village	મું.પો. કુડોલ			Taluka	મોડાસા
District	Sabarkantha	State	Gujarat	Country	India
Biography					

Member ID	DTP૦૦૧૦૦૦૦૦૦૨૪૮૦	Member Type	Innovator		
First Name	દિનેશભાઈ	Middle Name	જીવાભાઈ	Last Name	પટેલ
Profession	ખેતી	Designation	ખેડૂત		
Address 1					
Village	મુ. હાથરોલ			Taluka	હિંમતનગર
District	Sabarkantha	State	Gujarat	Country	India
Biography	ઉત્તરદાતાની ઉંમર ૫૪ વર્ષની છે. તેમની બે દિકરા છે. તેમની પાસે ૨૫ વીઘા જમીન છે. તેઓ કપાસ, મકાઈ, તલ, ગુ-૨, જુ-૧ વાવે છે. મગફળી ગુ-૨ વાવે છે. ગામનો પરિચય:- ગામમાં ૩૦૦ મકાન આવેલ છે. ગામમાં પટેલ, દેસાઈ, હરીજન, ઠાકરડી, રાવલ, દરજી વગેરે જ્ઞાતિના લોકો વસે છે. ગામમાં ગ્રામ પંચાયત, પોસ્ટ ઓફિસ, હાઈસ્કૂલ ૧૨ ધોરણ, પ્રાથમીક શાળા આવેલ છે.				

Innovation ID	DTP0010000002513	Sr No : 2

Innovation Title	વરિયાળી(Foeniculum vulgare)માં મોલોમશી
Category	પાક સંરક્ષણ
Notebook Number	lok (૧) ૫-૬, Dec ૧૯૯૬, Pg No. ૮
Brief	વરિયાળી(Foeniculum vulgare)ના પાકમાં મોલોમશીના નિયંત્રણ માટે નીલગીરીના પાનનો ઉપયોગ
Detail	વરિયાળી(Foeniculum vulgare)નો પાક દોઢથી ત્રણ મહિનાનો થાય ત્યારે મોલો મશીનો ઉપદ્રવ જોવા મળે છે. કેટલીકવાર દાણા બેસવાની અવસ્થાએ પણ મોલો મશી જોવા મળે છે. કેટલાક ખેડૂતો તેને સાકરીયો તરીકે ઓળખે છે. ઘણીવાર આ જીવાત વરિયાળી તથા રાઈ(Brassica juncea) જેવા પાકમાં લગભગ ૭૦-૮૦ ટકા જેટલું નુકસાન પહોંચાડે છે. ખેડૂતના જણાવ્યા મુજબ, સવારે પવન જ્યારે ધીમી ગતિએ હોય ત્યારે નીલગીરીનાં સૂકાં તથા લીલાં પાનની ઢગલીઓ કરીને સળગાવી ધૂમાડો કરીએ છીએ. ક્યારેક જરૂર જણાય તો અઠવાડિયા બાદ ફરીથી ધૂમાડો કરે છે. (ડૉ. અમૃતલાલ એમ પારખિયા જણાવે છે કે, નીલગીરી(Eucalyptus globulus)ના ધુમાડાની ગંધ જીવાતને દૂર રાખવા ઉપયોગી છે.)
Method of Use	
Caution	
Benefit	
Condition	
Material Used	નીલગીરી(Eucalyptus globulus)ના પાન
IPR Status	
Keywords	મોલોમશી, વરિયાળી, Foeniculum vulgare, નીલગીરી, Eucalyptus globulus, સાબરકાંઠા

Member ID	DTP૦૦૧૦૦૦૦૦૦૦૦૫૮	Member Type	Scout		
First Name	રમેશભાઈ	Middle Name	સી	Last Name	પટેલ
Profession		Designation			
Address 1					
Village	તલોદ, મુખીશેરી			Taluka	તલોદ
District	Sabarkantha	State	Gujarat	Country	India
Biography					
Member ID	DTP૦૦૧૦૦૦૦૦૦૨૪૯૯	Member Type	Innovator		
First Name	કોદરસિંહ	Middle Name	બહેચરસિંહ	Last Name	પરમાર
Profession	ખેતી	Designation	ખેડૂત		
Address 1					
Village	મુ. આગીયોલ			Taluka	હિંમતનગર
District	Sabarkantha	State	Gujarat	Country	India
Biography					

Innovation ID	DTP0010000002727	Sr No : 3

Innovation Title ડાંગર(Oryza sativa)ના ધરૂના મૂળ તૂટતા બચાવવા

Category પાક સંરક્ષણ

Notebook Number lok (૩) ૨, Mar- Apr- ૧૯૯૮

Brief ડાંગર(Oryza sativa)ના ધરૂના મૂળ તૂટતા બચાવવા માટે બાજરી(Pennisetum typhoides)ના ડુંડા, અરંડી(Ricinus communis)ની કોતરીનો ઉપયોગ કરવો.

Detail (આ પદ્ધતિ ડિસેમ્બરમાં ૨૦૦૩માં રીચેક કરેલ છે.)
ચોમાસુ ડાંગર(Oryza sativa)ની રોપણી માટે મે મહિનાના અંતમાં કે જૂન મહિનાની શરૂઆતમાં ધરૂ માટે બી વાવવામાંઆવે છે. ધરૂ પચીસથી ત્રીસ દુવસનં ૪-૫ પાનવાળું થાય ત્યારે રોપવા લાયક થાય છે. ધરૂ ઉપાડતી વખતે તેના મૂળ તૂટી જાય નહીં તેની ખાસ કાળજી રાખવી પડતી હોય છે આ ધરૂ ઉપાડતી વખતે ધરૂના મૂળ તૂટે નહી તે માટે કેટલાક ખેડૂતો આગલા દિવસે હળવું પાણી આપતા હોય છે. તેમ છતાં ધરૂને ઉપાડતી વખતે મૂળ તૂટી જતાં ધરૂ બરાબર ચોંટતુંનથી આ સમસ્યાના ઉકેલ માટે સાબરકાંઠા જિલ્લાના હિંમતનગર તાલુકાના હાજીપુર ગામના કાંતિભાઇ છનાભાઇ ચમારએ બાજરીના ડુંડા અને અરંડીની કોતરીનો ઉપયોગ કર્યો છે.
ખેતરના જે વિસ્તારમાં ધરૂવાડીયું કરવાનું હોય ત્યાં પહેલાં ખેડ કરીને ગાદી કયારા બનાવવામાં આવે તે પહેલાં બાજરી(Pennisetum typhoides)નાં ઢૂંસા તથા અરંડી(Ricinus communis)ની ફોતરીને જમીનમાં નાખી ફરી ખેડ કરવાથી બધુ જમીનમાં બળી જાય છે. ત્યારબાદ ગાદી કયારા કરી બીજને પૂંખીને વાવવામાં આવે છે. ધરૂ વાવવા લાયક થઇ જાય ત્યારે તેને કયારામાંથી ઉખેડવાથી મૂળ તૂટતાં નથી અને સરળતાથી ઉપાડી શકાય છે. ખેડૂતના મત મુજબ ડૂંડા અને એરંડાની ફોતરી જમીનમાં નાખવાથી જમીન પોચી અને ભરભરી થઈ જાય છે.

(નોંધઃ- આ પદ્ધતિનું પી.આઈ.સી. ભરતભાઈ કે. પરમારે કરેલ છે.)

(નોંધઃ- આ પદ્ધતિનું રીચેક- સપ્ટેમ્બર - ૨૦૦૭માં નરસિંહભાઈ પરમારે કરેલ છે.)
ડાંગરનું ધરૂ પુખતાં પહેલાંનો પ્રયોગ છે. જે પ્રથમ આછી ખેડ કર્યા બાદ ૨ ગૂઠામાં ૧ ટ્રેલર ફોતરી અને અડધા ડોલરથી ઓછા બાજરીના કુંડાનું ભુસુ નાંખી મિશ્રણ ખેડ કરવી. ત્યાર પછી પાણી ઉતારવું અને પાણી નિતરવા દઈ વરાપની રાહ જોવી.

અન્ય
રાઠોડ જિતેન્દ્રસિંહ મોતીસિંહ, મુ. હાજીપુર
રાઠોડ પૃથ્વીસિંહ રૂપસિંહ, મુ. હાજીપુર
પરમાર અંબાલાલ સોમાજી, મુ. હાજીપુર
ચૌહાણ ચંદુસિંહ ધુળસિંહ, મુ. હાજીપુર
પી. પી. નંબર - ૯૩૨૭૬૭૩૧૦૬

ઉત્તરદાતાના જણાવ્યા પ્રમાણે ચીલા ચાલુ રીતથી વાવતા ધરૂમાં ઉખાડતી વખતે ફેરરોપણી સમયે) મૂળ તુટે છે. અને ધરૂ નકામો થઈ જાય છે. જે આર્થિક રીતે નુકશાન થાય છે. સમસ્યાના નિવારણ માટે ખેડૂતે જમીન પોચી રાખવાના હેતુથી દિવેલાની ફોતરી (છાલ) અને બાજરીના ડુંડાનું ભુસુ જમીનમાં ઉમેરી મિશ્રણ કરી ખેડ કરી અને ક્યારામાં પાણી ઉતરી ધરૂ પુખીને તૈયાર કરેલ. રોપ માવજતમાં નવા વિકાસમાં સારો અને મજબુત બન્યો. રાસાયણિક ખાતરોની કોઈ જરૂર રહેતી નથી.

સાથે સાથે રોપ ઉખાડતી વખતે જમીન પોસ હોઈ મૂળ પૂખતા નથી અને સરળતાથી જમીનથી અલગ થઈ જાય છે. પરિશ્રમ આર્થિક ખર્ચ ઘટે છે. તેમના અનુભવથી ૩-૪ વર્ષથી પદ્ધતિ અપનાવે છે. ગામમાં પણ ૩-૪ ખેડૂતોને જણાવેલ છે.

Method of Use

Caution

Benefit

Condition

Material Used બાજરી(Pennisetum typhoides)ના ડુંડા, અરંડી(Ricinus communis)ની કોતરી

IPR Status

Keywords ડાંગર, Oryza sativa, ધરૂ, મૂળ, બાજરી, Pennisetum typhoides,ડુંડા, અરંડી, Ricinus communis, કોતરી, ડાંગર, ધરૂ, મૂળ, બચાવવા, સાબરકાંઠા

Member ID	DTP૦૦૧૦૦૦૦૦૦૦૮૫૬	Member Type	Scout		
First Name	મહેશ	Middle Name	કે.	Last Name	પરમાર
Profession		Designation			
Address 1					
Village	મું.પો. કુડોલ	Taluka	મોડાસા		
District	Sabarkantha	State	Gujarat	Country	India
Biography					

Member ID	DTP૦૦૧૦૦૦૦૦૦૦૮૫૬	Member Type	Verifier		
First Name	મહેશ	Middle Name	કે.	Last Name	પરમાર
Profession		Designation			
Address 1					
Village	મું.પો. કુડોલ	Taluka	મોડાસા		
District	Sabarkantha	State	Gujarat	Country	India
Biography					

Member ID	DTP૦૦૧૦૦૦૦૦૦૨૬૭૮	Member Type	Innovator		
First Name	કાંતિભાઈ	Middle Name	છનાભાઈ	Last Name	ચમાર
Profession	ખેતી	Designation	ખેડૂત		
Address 1	પી. પી. નંબર - રાજુસિંહ (૦૨૭૭૨-૨૨૬૪૩૭) જિતેન્દ્રસિંહ				
Village	મુ. હાજીપુરા	Taluka	હિંમતનગર		
District	Sabarkantha	State	Gujarat	Country	India

Biography

આ ઉત્તરદાતાની ઉંમર ૪૦ વર્ષની છે. તેઓ અભણ છે. તેમને બે છોકરા અને એક છોકરી છે. તેમની પત્નિનું નામ ઢબુબહેન છે. તેમની પાસે ૩ પિયત જમીન છે. જેમાં ડાંગર, મગફળી, ઘઉં, તમાકુ વાવે છે. તેઓ કુલ ત્રણ ભાઈ છે. જેમાં ઉત્તરદાતા બીજા નંબરના છે. હાલ ઘરે ખેતી કરે છે. તેમના પશુઓમાં એક ભેસ અને એક બળદ છે. પિયત માટે એક કૂવો છે. તેમના સમાજના રિવાજો અમર્યાદિત છે. તેમની આવકના સાધનો ખેતી અને મજૂરી છે.

ઉત્તરદાતાની પાસે ૩ એકર જમીન છે. તેમની પત્ની હયાત છે. તેઓ પોતે જ ખેતી કરે છે. પિયત માટે કૂવો છે. ડાંગર, મગફળી, મકાઈ, કપાસ અને કઠોળ જેવા પાકોનું વાવેતર કરે છે. તેઓ ચીલા ચાલુ કેતી કરે છે. અને ખેતી સમસ્યાઓમાં આપમેળે અવનવા પ્રયોગો અજમાવે છે. તતા નિષ્ફળતા મળે તો પણ અખતરા કરે છે. ૩ ભેંસ, ૩ ગાય, ૨ બળદ જેવા પશુઓ છે. ખેતી-પેદાશમાંથી પસુને નિર્ભર કરે છે. હાલમાં ખેતી પર નિર્ભર છે. અન્ય કોઈ વ્યવસ્થા કરતા નથી.

તેઓ ભવિષ્યમાં સજીવખેતી બિનખર્ચાળ ખેતી કરવામનું વિચારી રહ્યા છે. જેમાં જમીન સુધારવા, કઠોળ જેવા આંતરપાકો અને કંદમૂળ વર્ગના પાકોનું વાવેતર કરી જમીન સુધારણા તથા સાથે સાથે આવક પણ મળી રહે તેવું આયોજન છે.

ગામનો પરિચય -
હાજીપુર ગામની વસ્તી ૧૩૦૦ જેટલી છે. આ ગામમાં ધોરણ ૧થી ૭ પ્રાથમિક શાળા અને ધોરણ ૮ થી ૧૧ સુધીની હાઈસ્કૂલ આવેલી છે. અહીં લીમડો, આંબા, બાવળ જેવા વૃક્ષો થાય છે. અહી હોળી, દિવાળી, ઉતરાયણ જેવા તહેવાર ભેગા મળીને ઉજવે છે. અહી જમીન રેતાળ છે. અહી મહિલાઓનો દરજજો મધ્યમ પ્રકારનો છે. અહીં મુખ્ય પટેલ જાતિના લોકો વસે છે. તેની આવકના સાધનો ખેતી અને ધંધો છે. અહીનો મુખ્ય પાક તમાકુ અને ડાંગર થાય છે. આ ગામમાં કોઈ સમસ્યા નથી. તાલુકાથી ગામનુ અંતર ૮ કિલોમીટર છે અને જિલ્લાથી ગામનુ અંતર ૮ કિલોમીટર છે. આ ગામ હિંમતનગર અમદાવાદ હાઈવે ઉપર આવેલું છે.

સમસ્યા - ગામની અંદર પાણી નિકાલની વ્યવસ્થાનો અભાવ જોવા મળે છે. ચોમાસામાં ગંદકીનું પ્રમાણ વધે છે.

Member ID	DTP૦૦૧૦૦૦૦૦૦૬૬૩૫	Member Type	Verifier		
First Name	ભરત	Middle Name	કે	Last Name	પરમાર
Profession		Designation			
Address 1					
Village	મુ.પો. ઈસરી	Taluka	મેઘરજ		

District	Sabarkantha	State	Gujarat	Country	India
Biography					
Member ID	DTP૦૦૧૦૦૦૦૦૦૭૦૭૬	Member Type	Verifier		
First Name	નરસિંહભાઈ	Middle Name	બી	Last Name	પરમાર
Profession		Designation			
Address 1					
Village	મું. ધુળકોટા, પો. સિસોદરા	Taluka	મેઘરજ		
District	Sabarkantha	State	Gujarat	Country	India
Biography					

Innovation ID	DTP0010000002777	Sr No : 4

Innovation Title	ઘઉં (Triticum aestivum)માં ઉધઈ
Category	પાક સંરક્ષણ
Notebook Number	lok (૫) ૧, Jan- Feb-૨૦૦૦, Pg No. ૭
Brief	ઘઉં (Triticum aestivum)ને ઉધઈથી બચાવવા માટે ગધેડાનાં મૂત્રનો ઉપયોગ
Detail	(આ પદ્ધતિ ડિસેમ્બર ૨૦૦૩માં રીચેક કરેલ છે.) બીજ વાવતા પહેલા ૨૦ કિલો બીજમાં ૫૦૦ ગ્રામ ગધેડાનું મૂત્ર ભેળવી સુકવી વાવણી કરવાથી ઘઉંમાં ઉધઈ આવતી નથી. આ પ્રયોગ પાંચ વર્ષ પહેલા કરેલો. છેલ્લે ૨૦ વર્ષથી જાણે છે. ગધેડા પેશાબ કરે તો તે જગ્યા પર સફેદ પટ થાય છે. જે વિચાર પરથી પ્રયોગ કરેલ છે. પાંચ વર્ષથી પાણી ન હોવાથી ઘઉં (Triticum aestivum)નું વાવેતર કરતા નથી. આ પધ્ધતિ પરંપરાગત છે.
Method of Use	
Caution	
Benefit	
Condition	
Material Used	ગધેડાનું મૂત્ર
IPR Status	
Keywords	ઉધઈ, ઘઉં (Triticum aestivum), ગધેડાનું મૂત્ર, બીજ

Member ID	DTP૦૦૧૦૦૦૦૦૦૦૮૫૬	Member Type	Verifier		
First Name	મહેશ	Middle Name	કે.	Last Name	પરમાર
Profession		Designation			
Address 1					
Village	મું.પો. કુડોલ	Taluka	મોડાસા		
District	Sabarkantha	State	Gujarat	Country	India
Biography					

Member ID	DTP૦૦૧૦૦૦૦૦૦૧૧૦૫	Member Type	Innovator		
First Name	ઘનાભાઈ	Middle Name	ખેમાભાઈ	Last Name	ચમાર
Profession	ખેતી	Designation	ખેડૂત		
Address 1					
Village	મુ.પો-ચાંદરણી	Taluka	હિંમતનગર		
District	Sabarkantha	State	Gujarat	Country	India
Biography	આ ઉત્તરદાતાની ઉંમર ૬૫ વર્ષની છે. તેઓ અભણ છે. તેમને એક પુત્ર અને ચાર પુત્રી છે. તેમની પાસે ૨ એકર જમીન છે જે બિનપિયત છે. બીજાના પાણીથી તમાકુ, મકાઈ વાવે છે. તેમને બે ભેંસો છે. ઉત્તરદાતા પશુ ઉપરાંત માણસની દેશી દવા જાણે છે. જેમાં મશા, એલર્જી, ધાધર, ઝેરી જાનવર કરડયું વગેરે દવા કરે છે. તેઓ ૨૦ વર્ષથી દવાઓ કરે છે. પોતાની જાતે શીખેલા છે. ગામનો પરિચય:- આ ગામમાં ૫૦૦ ઘર આવેલા છે. ગામમાં રાજપૂત, ઠાકરડા, હરીજન, પટેલ, દરજી વગેરે જ્ઞાતિના લોકો વસે છે.				

Member ID	DTP૦૦૧૦૦૦૦૦૦૨૭૨૪	Member Type	Scout		
First Name	કૌશિક	Middle Name		Last Name	પંડ્યા
Profession		Designation			
Address 1					
Village		Taluka			
District		State	Gujarat	Country	India
Biography					